

Inserati se sprejemajo in velja ristopna vrsta

3 kr., če se tiska 1krat.

12 " " " " 2 " "

15 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravištvu (administraciji) in ekspedicijski na Dunajski cesti št. 15 v Medija-tovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.

za pol leta . . . 5 " — "

za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.

za pol leta . . . 4 " 20 "

za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Rečne ulice št. 5.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Šolska postava pa liberalci.

Z Dunaja 26. februarja.

Ko se je predlog Lienbacherjev o znižanju šolstva od 8 na 6 let v šol. odseku obravnaval, žugal je poslanec Suess, da bode pri obravnavi o tem predlogu v zbornici jako vrelo. To se je res tudi zgodilo in zlasti je poslanec Suess v četrtek s svojim govorom k temu veliko pripomogel. Pozabil je bil, da se obravnava šolsko vprašanje ter je govoril prav kakor kak komedijant o vseh rečeh, samo o šolstvu ne. Bil je silno razburjen, ter je to kazal pri vsakem stavku. Pa kako bi tudi ne bil! Kakor si mladi Piener domišljuje, da je rojeni denarni minister, tako si domišljuje Edvard Suess, da je on edini človek v prostorni Avstriji, ki je smožen za naučnega ministra. In zdaj naj se sklepa o šolstvu brez njegovega odobrenja! To je zares strašno za tako domišljavega človeka, kakor je Suess!

V svojem govoru je hotel pokazati svojo posebno učenost in splošno vednost, pa se je v nekaterih rečeh prav hudo vjel. Med drugim je rekel, da se krščanski nauk nikjer ni odpravil iz šol, kakor samo v lucernskem kantonu v Švici. To pa ni res. Pred enim letom so krščanski nauk odpravili iz vseh javnih šol na Francoskem, in tudi v Belgiji se krščanski nauk ne prišteva k učnim predmetom, ampak je duhovnom samo dovoljeno, da smejo zunanji šolskih ur v šolski sobi posebej otroke poučevati v krščanskem nauku. Iz tega je pač

razvidno, da skušnja in zvedenost g. Suessa ni tako velika, kakor si ta mož domišljuje.

Pa ne samo svojo navdarjenost je hotel Suess pokazati svetu pri tej priliki, ampak tudi sedanji vladi je hotel vrat zaviti ter jo je tako strastno in tako hudo napadal, da kaj takega v tej zbornici še ni bilo slišati. Vprašal jo je, se li zamorejo njena dejanja imenovati pravična, ko se za nje ponujajo in sprejemajo nasprotna vsloge. „Vlada, ki tako dela, je rekel Suess, ne vlada, ampak ima v zalogi. In kaj ima v zalogi? Prednost države in svojo veljavo!“ To je obrekljivo natolcevanje, kterega ne more z nobeno rečjo dokazati. Desnica ni od vlade skoraj še nič dosegla ter je morala biti dozdej zadovoljna samo z obljubami, da se bode že vse na bolje obrnilo.

Levičarji so Suessu silno pohvalno ploskali, in tudi poslušalci na galeriji so jim pomagali, kar je zbudilo v zbornici veliko nevoljo, ki se je razodevala v klicu, da naj se poslušalci z galerij odpravijo. Ko so mu po končanem govoru začeli v drugo ploskati, klicali so na desnici „da capo“ — še enkrat, in to jih je pripravilo, da so se zopet pomirili, preden je g. predsednik sklenil zborovanje.

Včeraj je govoril najprej poročevalec manjšine, profesor Beer. Govoril je veliko treznejši, mirnejši in temeljitejši kakor Suess. Skušal je zlasti iz poročil raznih šolskih svetov dokazati, da ni prav nič potrebno skrčevati šolstvu odločenih 8 let, ker se jim je ljudstvo že privadilo in vdalo. Tudi je v imenu svoje

stranke izrekel, da ta predlog spreminja vstavnovne državne postave, za kar je pa potreba dveh tretjin glasov, in da bi levica smatrala to postavo za neveljavno, ako bi se sprejela z navadno večino.

Mojstersko je vsem govornikom odgovarjal poročevalec večine, polanec Lienbacher. Dokazoval je, kako puhlo in ničevno je vse, kar je rekel Beer, ker liberalni šolski sveti so ravno istega mnenja kakor liberalna manjšina in poročajo po svoji glavi, ne pa po potrebah ljudstva. Popolnoma uničil pa je Suessa. Rekel je, da je občudoval med njegovim govorom, pa ne njegovih dokazov, ampak njegovo gledališko zmožnost. On ga spoštuje kot učnjaka, za politikarja pa ga po njegovem zadnjem govoru ne more več imeti. Navedel je potem iz prejšnjih njegovih govorov reči, ki so popolnoma nasproti temu, kar je govoril zadnjič. Odgovorjaje dr. Promberu, ki je rekel, da bo šletno šolstvo najboljši pripomoček zoper pijančevanje in oderuštvo, rekel je Lienbacher, da na Dunaji imajo šletno šolstvo; ako pa gre človek ob nedeljah in praznikih iz mesta, se lahko prepriča, koliko moč razodeva novo vino-allerhöchste Heurige! Te besede so zbudile silen hrup in vriš na leviči, in tudi na galeriji. Ko je Lienbacher končal svoj govor, oglasil se je poslanec Wiesenburg, rekši, da je Lienbacher razžalil dunajsko prebivalstvo, in da je tako ravnanje brezvestno. Predsednik ga je zato pokaral rekši, da ta izraz ni parlamentaričen. A v tem hipu skoči na kviško stari Herbst ter zakriči,

Slike iz domačega življenja.

Moj prijatelj.

Bil je, zdaj ga ni več. Ni še davno tega, kar se je zakopal, se reče: kar so ga zakopali. Ko sem jaz to zvedel, vtrenila se mi je solza, samo ena, a ta stekla mi je po vsem obrazu in posušila se še le v bradi. Z njo vred pa se ni posušil tudi spominj ná-nj, to bodo kazale vrstice, njemu namenjene, za ktere se mi na boljšem svetu menda ne bo grozil.

Kako je postal moj prijatelj? V zadregi sem pri tem vprašanji, pravega vzroka ne vem povedati. Še tega ne vem prav, zakaj je postal moj znanec.

Do mojega 23. in njegovega morda 27. leta se nisva nikdar videla, toraj si tudi na svetu nikdar na poti nisva bila. On se je rodil še celó v drugi kronovini, le stariši so nama bili po rodu enaki, namreč Slovenci.

Pa to je že skoro prenašlo povedano, glejmo prej, kako sva se seznanila.

Bilo je v nekem kraju na Notranjskem. Jaz takrat nisem bil še nič posebnega, le tako par razposajenih otrok premožnega posestnika sem imel lasati, ker drugače jim to ni šlo v glavo, kar bi bili starši njihovi — od mene radi dosegli. Končavši za dan to težavno in

tudi zelo brezvpešno delo sem se podal s svojo dolgo pipo — na to sem bil ponosen — in s svojim gospodom, ki je bil ob enem oče onih razposajenih otrok, v krčmo, kjer smo po težavah dneva imeli navado, z gosp. župnikom in bližnjim grajščakom katero reči ali pa, če ni bilo nič posebnega za premlevanje, tudi „škisa“ meta i — ne dolgo, se ve da, pa vendar kolikor toliko. Saj je šlo navadno vse le na vino in to ni bilo drago.

S svojim gospodom toraj stopim ta večer v sobo krčmarjevo zadej za véliko, ki je bila le bolj nam odmerjena, pa vendar tudi drugim gosposkim ali domačim „dostojanstvenikom“ ne prepovedana.

„O servus, prijatelj, ali si še živ?“ mi zadoni s kota in ob enem mi prinese naproti svojo roko precéj šibka oseba po obrazu bolj ponosno obraščena, kakor po drugem životu oblečena.

„Servus, servus“, poprijemljem jaz in primem roko mi podano, ter nagloma preiskujem po predalih svojih možgan in ušes, kje bi bil že te nenavadne prikazni obraz videl ali glas slišal. Brž pa mi pomaga tujec z živahnim vsklikom:

„Vidiš ga ošabneža! Ali se ne spominjaš več, kake smo v Gradci na vseučilišči uganjali?“

Moj gospod debelo gleda, še debeleje jaz, ker je nama obema znano, da jaz nisem bil na nobenem vseučilišči, toraj tudi na graškem ne. Zato začnem spuščati podano mi roko, a on mojo tem trdneje prime in še huje pritiska: „No že vem, zakaj me tako mrzlo sprejmeš. Tiste groše, kar si mi jih posodil takrat — že veš, kedaj — no, zgubljeni niso, dobil jih boš, saj nocoj še menda ne bom umrl ne jaz ne ti in — no, saj me umeš, pa zdaj ti ne bom še vrnil jih, saj si dobre volje, kakor je videti, ha ha!“

S tem strese mojo roko, da me zaskli in nekoliko omahnem. Se ve, da ta štrena ni še razmotana, marveč še huje zamotana, jaz gledam debelo kakor otrok, kterega pripelješ v menažerijo. Sreča, da ima moj gospod, ki je vse to poslušal, več posvetne izobraženosti ta se obrne do mene z nekakim očitanjem:

„Soznanite me z gospodom, svojim znanecem in součencem iz Gradca, prosim!“

Jaz do zdaj razen prvih dveh besedi nisem bil še nič spregovoril, ker me je bil neznanec tako z besedami obsopal, da nisem mogel priti do prave sape. Zdaj spustim njegovo roko in jo pritaknem k čelu, kakor da bi iskal imena. Pa že me zopet prehití moj neznanec:

ne da bi bil imel besedo: Je li pa razžaljenje dunajskega prebivalstva parlamentarično? Vstal je vsled tega zopet hud vihar v zbornici, na levisi so z nogami ropotali, upili in kričali kakor besni, galerije so jim ploskale, in ker je celó vsled obilnega prahu vstal krik, da na galeriji kadé, ali da gori, moral je g. predsednik pretrgati sejo. Ko se je zopet pričela, rekel je Lienbacher, da on ni hotel razžaliti dunajskih prebivalcev, ampak le odgovoriti dr. Promberu.

Pri glasovanju je padel nasvet manjšine, ravno tako nasveta, ki sta ju bila stavila poslanca Fux in Otič, potem pa je desnica pri ustmenem glasovanju s 165 glasovi proti 152 sklenila, da se na podlagi nasveta, ki ga je stavila večina šolskega odseka, prične posebna obravnava.

Pri 1. paragrafu je v imenu Tirolcev baron Giovanelli naznanil, da so oni glasovali za ta predlog, da pa stojé na stališču, ki so ga v tej zadevi izrazili v Tirolskem deželnem zboru in da željno pričakujejo priliko, ko bode mogoče celo šolsko postavo premeniti in osnovati po vse drugih načelih. Ravno tako se je izrazil poslanec Oelz v imenu Predarelčanov. Fajmošter Fišer pa je nasvetoval, naj se pri besedah „Wiederholungs- oder Fortbildungsunterricht“ besedica „oder“ spremeni v besedo „und“. Pred glasovanjem se oglasi levičar Sturm in vpraša predsednika, ali on misli, da je potrebno dveh tretjin glasov za sprejem te postave, ali pa zadostuje navadna večina? Predsednik je mirno odgovoril in temeljito dokazal, da ta predlog ne spreminja vstanovnih postav, da se toraj zamore sprejeti z navadno večino glasov. Sturm ga je skušal zavrniti in je ostal pri trditvi, da je treba dveh tretjin glasov, zato je nasvetoval ustmeno glasovanje, pri katerem pa je bil paragraf 1. sprejet s 160 glasovi proti 148. Paragraf 2 in vvod sta se sprejela brez ugovora.

S tem je bilo drugo branje te postave popoludne ob 4. uri dovršeno. Ob 6. uri zvečer pa se je pričela nova seja, da so se zamogli potem nekateri poslanci domu odpeljati. Na dnevni red je bil predsednik postavil pred-

log o podaljšanju obrokov za pritožbe o zemljišnih vcenitvah in tretje branje šolske postave. Med hrupom in vrišem, ki je ob koncu sej že navaden, je bil pa pristavil, da pride drugi predmet najprej na vrsto. Mnogo poslancev tega ni slišalo, in kancelijski vodja sam menda tudi ne, ker je dal kot drugo točko dnevnega reda natisniti šolsko postavo. Ker ni bilo zastran zemljišne postave nobenega ugovora v odseku in se je bilo vpisalo mnogo govornikov, se jim ni tako zelo mudilo v zbornico. G. predsednik pa je ostal pri dnevnem redu, kakor ga je bil on naznanil, in precej ob 6. uri pričel zborovanje z glasovanjem o šolski postavi, ki je bila sprejeta tudi v tretjem branju s 113 glasovi proti 79. Ko je bila postava o podaljšanju obrokov za pritožbe zoper zemljišne vcenitve po nasvetu odsekovem brez ugovora od poldruzega meseca podaljšana, na tri mesece, to je do konca maja, je g. predsednik sejo sklenil. A v tem hipu se oglasi baron Scharschmid in vpraša predsednika, zakaj se je šolska postava obravnavala pred zemljiško, ko je vendar stala kot druga točka na dnevnem redu. G. predsednik je odgovoril, da je seja sklenjena, da pa hoče pri privatno odgovoriti na stavljeno vprašanje. Razložil je potem, kako je napovedal dnevni red, ter g. Herbstu in nekatere druge poklical na pričo.

S tem je bila reč v zbornici srečno dovršena. A v listih je še veliko govorenja o njej in o njeni obravnavi. Liberalni listi se zlasti hujujejo nad Lienbacherjem in — nad grofom Coroninijem, ker ni hotel reči, da je za to postavo potrebno dveh tretjin glasov. Med vsemi najbolj divja „N. fr. Presse“, ki predsedniku odreka vso zmožnost za visok posel, ki ga opravlja, ter pravi, da se ima za to, kar je postal, zahvaliti le vstavovercem, ktere je pa zdaj popustil na cedilu. Tolaži se pa, da pride zopet čas, ko bode morala odstopiti sedanja večina in ž njo vred tudi senčnati predsednik (Schattenpräsident). Skušal bom dobiti članek, ki ga je ta list pisal takrat, ko je bil Coronini izvoljen za predsednika, in primerjati ga z današnjim vvodnim člankom tega lista. V eni reči pa bi skoraj tudi mi

„Ej, ej, kako je pozabljivo vse, če se le par mesecev na kmete zarine! Kaj sva bila na vseučilišču? Ti „Čopelj“ jaz pa „Jokelj“. Ali ni res?“

„Da, da, res je“, poprimem jaz, „da morem to pozabiti!“

V tem sta pa ravno vstopila grajščák, gospod župnik in po vrhu še župan, ki je prihajal med nas za četrtega pri „škisanju“, če je ktereга manjkalo, ali pa k pogovoru. Vsi trije postojé, zagledavši med nami tujca, ki je bil stopil na mojo stran, in z očmi prašajo, kdo in kaj bi bil ta. Moj gospod brž razvedri meglo in vstreže radovednosti s pojasnenjem:

„Star prijatelj in sošolec našega tovarša, gospod Jokelj.“

Mene sili smeh, ko se vsi priklonijo, in postrani gledam po svojem „znanču“, kako se bo obnesel. Ali čuda! Prikloni se še dosti gosposko, rekel bi: salonsko, pa začne pogovor z vsemi tremi — mene čisto na stran pustivši. Moj gospod zapazi to, me podrezne in prosi, naj bi mu dal ognja, ker mu je v pipi vgasnilo. Ko prižigava, me bolj z očmi migljaje kakor z besedo vpraša:

„Ali ga poznate?“

„Ga nisem nikdar še videl“, puhnem jaz z cevi.

Ko se nazaj obrneva, je že moj neznan znanec v živahnem pogovoru z došlo trojico, a jaz, boječ se, da bi ne prišel pogovor tudi še na tistega „Čopelja“, za ktereга je mene krstil, mignem krčmarju, naj prinese „škisa“ in potem sedejo okoli mize oni štirje, jaz pa in moj novi „znanec“ sedeva za komarje.

Ljudje, ki igrajo ali politizirajo, nimajo za nič družega ušes ne očes. Zato sem jaz tudi kmalu zapletel svojega „znanču“ v pogovor in v tem mu pomolil svojo imenico (vizitno karto), rekši, naj jo spravi. A komaj jo je pogledal, zmoti igralce z vsklikom:

„To ni res! To ni tvoja karta!“

In ko mu na to jaz in vsi drugi potrdimo, da je, vstane ter pravi:

„Ne zamerite, gospodje, jaz sem se strašno zmotil“. In meni roko čez mizo moléč reče: Tudi Vi mi ne zamerite, Vašega imena še nisem nikjer slišal. Podobni ste nekemu izmed mojih sošolcev, pa videla se menda še nisva nikoli.“

„Tudi jaz mislim, da ne“, rečem jaz, „pa nič ne de, se bova pa zdaj morda še kdaj videla.“

Po tem je odšel nekako poparjen, čeravno smo ga vabili, naj ostane v naši družbi.

(Dalje prih.)

grajali g. predsednika, namreč v tej, da je predober in preveč prizanesljiv. Ne bi bilo namreč škodovalo, ko bi bil z galerij zapodil nesramno judovstvo, ki s svojim krikom moti obravnave in hoče skoraj strahovati poslance.

Še nekoliko o narodnih šolah.

III.

Zdaj pridemo do učiteljskih pripravnic. Kaka nesmisel je pač to, da se učitelji za slovenske otroke in slovenske ljudske šole izključljivo v nemškem jeziku izgojujejo! Kako zamore učitelj otroke podučevati v jeziku, ktereга se je v pripravnici skoraj odvadil? Pa to še ni najhujše zlo; kdor je rojen Slovenec, se bo še, še privadil slovenskega podučevanja, kedar v prakso stopi; v ljubljanskih pripravnicah, v možki in ženski, imamo pa tudi mnogo Kočevarjev in nemško izgojenih „frajlic“, ki že od doma slovenščine niso zmožni, v šoli se tega jezika tudi zadosti ne naučé in vendar hočejo na Kranjskem službe dobiti! Ali tak poduk ni absurden in smešen da se še taki pripravniki ne prisilijo, da bi se naučili slovenščine, ki jim edina zamore kruh zagotoviti? Pa nemškutarski red je že tak, da jih mora mnogo trpeti zavolj enega. Zavolj nemških uradnikov mora trpeti celo ljudstvo, ki ima z njimi opraviti, pa jih ne razume; zavolj nemških, slovenščine ne dosti zmožnih učiteljev in učiteljic pa naj bi trpelo na stotine in tisoče otrok, ker učitelja ne morejo dobro razumeti, ker slovenščine ni popolnem zmožen, ter tako v vednostih veliko teže napredujejo. Kje na svetu se dobé toliko nepripravne šole, kakor so naše pripravnice? Celó pri vojakah, kjer vendar dosti strogo ravnaajo z ljudmi, in kjer je še pred kratkimi leti palica pela, pršli so do tega spoznanja, da nikamor ne pridejo, ako oficirji ne znajo tistega jezika, ki je pri polku najbolj navaden. Zatorej so dobili oficirji povelje, da se morajo naučiti polkovega jezika (regimentssprache). Nemškovalna pamet pa bi kmalo trdila, da učitelju ni treba znati tistega jezika, ktereга njegovi učenci govoré. Toda studi se nam, veliko o tem pisati, ker nas opravičena jeza premaguje, kedar se zmislimo teh učilnih zavodov, pri kterih Pirkerji, Lienharti, Hrovati žalostno postopajo na sramoto devetnajstemu veku, ki mora v sredi kulturne Evrope gledati tako zaničevanje in teptanje ubozeга, poštenega, vernega, hrabrega, vsikdar cesarju zvestega naroda slovenskega!

Ni nobena basen, ampak resnica, da se na Koroškem nastavljajo učitelji, ki ne znajo s slovenskimi otroci govoriti. Mora biti zanimiv tak poduk! Prišlo bo pa tudi na Kranjskem kmalo do tega, če je res, kar je nedavno „Narod“ pisal, da je v preparandiji toliko Kočevarjev. Ti bodo službe iskali na Kranjskem, in sicer brez znanja slovenskega jezika. Kajti tega nas nihče ne bo preveril, da bi se zamogel trd Nemec v teh borih treh urah na teden, ki so za slovenščino odločene, naučiti slovenskega jezika. Kakor mi poznamo naše srednje šole, se tudi na slovenske ure nobena važnost ne poklada, so le bolj „pro forma“, sicer je pa nemškutarskemu profesorju učenec toliko bolj priljubljen, menj ko slovenski zna in menj ko se za naš deželni jezik zanima.

Naša misel je taka, in vsak pameten človek nam bo pritrnil, da mora biti učiteljska pripravnica v Ljubljani čisto slovenska, ravno tako ona v Mariboru. Zavoljo tega pa nemški jezik ne bo izključen; vsak teden po nekaj

ur se bo odločilo za nemščino, tako da bodo učitelji vsi dveh jezikov zmožni in da se bodo pozneje lahko tudi iz nemških knjig izobraževali v svoji stroki.

Učni jezik pa mora biti slovenski, da bo zamogel učitelj potem v tistem jeziku podučevati, v jeziku, ki ga otroci razumejo. Zavolj tiste peščice Kočevarjev ne bomo trpeli nemške pripravnice v deželi, in če Kočevarjem slovenski jezik tako smrdi, naj se grejo šolat v nemški Gradec, ali kamor jim drago na Nemško. Na Dunaji je desetkrat več Čehov, ko pri nas na Kranjskem Kočevarjev, vendar se še ni slišalo, da bi bile zavolj teh Čehov dunajske pripravnice česke, in da bi se morali zavolj teh Čehov vsi dolnjeavstrijski Nemci odreči svojih pravic do maternega jezika. Sploh je ta stvar tako neslana, da ni treba o njej govoriti. Ravno tako neslano je očitiranje, da nemamo slovenskih učnih knjig. Kdo bo knjige pisal in zakladal tisk, dokler je pripravnica nemška, toraj slovenska učna knjiga odveč in brez kupcev? Če ima vlada zalogo šolskih knjig, naj ona skrbi za izdajo slovenskih knjig. Ako pa sama neče za to skrbeti, naj le izreče, kdaj se ima slovenščina kot učni jezik uvesti, bomo že mi za knjige skrbeli; ne bo pol leta, pa bodo vse gotove. Toda, saj vemo, da je to le circulus vitiosus, s katerim nas slepijo in lovijo, kakor smo ga do grla že siti tudi pri drugih srednjih šolah; kedar zahtevamo slovenske šole, pravijo: „saj nemate učnih knjig“, kedar pa zahtevamo slovenske učne knjige, pravijo: „saj ni slovenskih šol, čemu bodo slovenske knjige?“ Ta „witz“ je tako ciničen, da je bolj razžaljiv, kakor smešen.

Kaj nam pomaga večina v državnem zboru, če je pa ta večina tako slabotna, da vlada vendar dela, kar hoče, ter da sme brez strahu prezirati zahteve naših poslancev? Sedanja vlada ni parlamentarna, ona poslance sicer posluša, stori pa vendar le, kar sama hoče, kakor nekdanje absolutistične vlade. Sedanja vlada je podobna oblačnemu vremenu, da ni dežja, pa tudi ne solnca; in vsak vé, da se človek tacega pustega vremena najprej navešča, ter si včasih celo že hudega vremena želi, ker upa, da se bo vsaj potem zvedrilo in zjasnilo. Tako bi tudi mi Slovenci že radi videli, da se to pusto stanje spremeni tako ali tako, saj tudi nova doba nemškega nasilstva nema nič strašnega za nas, ki smo tega že vajeni, in ki vemo, da dolgo ne more trpeti, ker je nastopil dan, ki kliče Slovence na svetovni oder. Slovanska vzajemnost je naša moč, ta vzajemnost, ki ima toliko milega v sebi, ker izraža našo prirojeno ljubezen in sočutje do vseh rodov, ki so z nami vred ene golobje čudi in isti jezik govoré. Slovanska vzajemnost ni gola domišljija ali kak ideal, ampak je dejanska in istinita, ter se je v turški vojski pokazala v krvavih bojih. Ta vzajemnost nam daje pogum, da bodočnosti smelo v obraz gledamo in naše germanizatorje zaničujemo.

Politični pregled.

V Ljubljani 28. februarja.

Avstrijske dežele.

Za gotovo se pripoveduje, da postane fzm. Filipovič vojaški poveljnik na Dunaji, ker se hoče Maročič v pokoj podati. O Rodiču tudi pravijo, da bo odstopil, pa ne vé še, kdo pride na njegovo mesto; eni menijo, da Jovanovič, drugi pa sodijo, da dalmatinski namestnik ne bo več iz vojaškega stanu vzet.

Nič se še ne vé, kdo postane nadškof

dunajski, ker se je Gruša bojda odpovedal, ravno tako tudi škof Binder v Št. Politu. Pravijo, da bo kanonik Kosar postal celovški škof, vendar se še nič gotovega ne vé. Koroškimi Slovincem bi bilo vsakako želeto, da dobodo škofa iz slovenskega rodú, da bo njihovega jezika zmožen, ter morda tudi kaj pripomogel, da se silna germanizacija na Koroškem ustavi.

Vnanje države.

Zidanje **srbskih** železnic se bo najbrž izročilo francoskemu podvzetniku in bogatinu Bontaux-u.

Črnagora se misli tudi podati med tiste države, ki dolgove delajo. Za razne kulturne potrebe namreč knezu manjka denarja, in on misli vzeti posojilo.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 27. februarja. (Mačja godba za Lienbacherja. Grof Coronini in liberalci. — Škofovski stolici dunajska in Krška. — Večernica pri Heymerlu.) Dunajski liberalni listi so silno hujskali zoper Lienbacherja, ni toraj čuda, da je to že rodilo svoj sud. Sinoči se je bilo namreč čez 300 nemških študentov v Wickenburgovih ulicah zbralo ter je tam stanujočemu Lienbacherju napravilo mačjo godbo. Policija je bila sicer že prejizvedela, da vseučilišniki kaj takega nameravajo, in se je nastavila po omenjeni ulici, vendar pa so nemški ohkanci izvršili svoj surovi namen. Upili so „pereat Lienbacher“ in vriskali, in prebivalci sosednih hiš so jim po poročilu „Tagblattovem“ pomagali. Policija jih je rinila nazaj, in ker so se ustavljali, prišla je 8, ali kakor „Tagblatt“ pravi, 12 študentov in jih odpeljala na policijo. Ali ta čin višjih študentov ne potrjuje, da je imel Lienbacher prav? Nekteri ljudje ostanejo surovi in zarobljeni, naj tudi še dalje ko 8 let v šolo hodijo. Študentje so se hoteli potem zbrati v gostilni pri „Riedhofu“, pa policija jih je tudi od ondot pregnala, in odhajajo so peli velikonemški pesmi: „Wo ist des Deutschen Vaterland?“ in „Deutschland über Alles!“ Čuditi, pravim, se takemu ravnanju ni, ker liberalni listi k takim rečem še prigovarjajo. Tako n. pr. današnji „Tagblatt“ priporoča, naj se ljudje v shodih zoper Lienbacherja zbirajo.

Današnja „Tribune“ pripoveduje, da se je grof Coronini posvetoval s Schmerlingom in Herbstom o tem, ali Lienbacherjev šolski predlog preminja vstanovne državne postave, in da sta bila oba ž njim enake misli. Tem grše je toraj, da ga liberalni listi tako surovo napadajo, ker ni potegnil z judovsko druhaljo. Sicer pa se ti listi tolažijo, da bode predlog v gospodski zbornici padel, in da bodo tam o njem kar brez obravnave prešli na dnevni red. Bomo videli. Sicer pa naj še nekaj opomnim, kar sem včeraj pozabil. Liberalci so trdili, da kmetje ne zahtevajo skrčenja šolstva. Pri glasovanju pa je liberalni kmet Poš enkrat glasoval z desnico, enkrat pa se glasovanja zdržal. Ni si upal drugače, ker je vedel, da ga sicer kmečki volilci popuste. Ali ni to najboljši dokaz, kaj kmečki prebivalci želé?

„Wien. Allg. Zeitung“ piše, da škofa Binder in Gruša načeta sprejeti nadškofije dunajske, in da se zdaj kot kandidata za to stolico imenujeta Kraljevogradski škof Heis in Ljutomeriški Frind. Pa ti listi so o teh zadevah navadno slabo podučeni, zato tudi ta novica ni dosti verjetna, marveč se na enega prej imenovanih še vedno misli. Jako verjetno pa je poročilo, da utegne kanonik Kosar postati

škof Krški. V merodajnih krogih za trdno ná nj mislijo, ker ga pri naučnem ministerstvu in tudi pri papeževi nuncijaturi poznajo kot izvrstnega duhovnika. Krška škofija potrebuje Slomška, in kanonik Kosar je popolnoma njegovega duha.

Sinoči je bila večerna veselica pri baronu Heymerlu. Preden se je pa pričela, zgodila bi se bila skoraj velika nesreča. Zvrnila se je namreč v otroški sobi goreča lampa ali svetilnica in vnela so se zagrinjala. Pogorelo je sicer mnogo lepih reči, vendar so ogenj o pravem času zadušili.

Z Ribnice na Pohorju, dne 25. febr.) Nekaj o naših vaških zadevah.) Vidi se, da smo v predpustu, ker naše okoliščine so zares predpustnim podobne. Človek bi se čudil, ter se popraševal, je li mar zares vse to res, toda istina je, dasi tudi je to dolga historija. Ker torej zares dalje tako biti ne more, prosim, blagi „Slovenec“, mi dovoliti nekoliko prostora, da zamorem naše zadeve tudi drugim pošteno mislečim bralcem predočiti.

Dne 21. in 22. febr. dospél je v našo vas c. kr. okr. glavar iz Slov. Gradca pregledat cerkveno premoženje naše župnije, ki pa zavolj njega ni ravno na najboljšem glasu. Že je namreč več let preteklo, odkar smo dobili nove zvonove (dne 16. okt. 1874) od Hilzerja v Novem mestu dunajskem, kateri, še dosedaj niso popolnem poplačani. Če tudi se je milodarnih doneskov za nje lepa kôpa nabrala, vendar se je z njimi le malo opravilo, ker je bil dotični tesarški mojster iz N. mesta vrlo drag. Zraven pa je bilo še dosti takih, ki so pač poprej mnogo objubili, vendar pa nič dali, in zdaj hoté, da se naj zvonovi brez njih plačajo. Takó so minula skoro tri leta (do 1877), dokler ni čas poprejšnjih cerkvenih ključarjev pretekel, ter sta bila dva druga izvoljena. V tem času je bilo tudi sklenjeno, da se imá lesá iz cerkvene hoste za toliko prodati, da bo ostali dolg poplačan, kar se je tudi zgodilo, in občina ribniška, v kateri je ta gozd, je dobila nalóg skrbeti, da se bo vsaj s temi doneski takó ravnalo, da se stvar pri zvonarji vredí. Toda iz vsega ni bilo nič; ustanovil se je pač nekaki „Kirchenconcurrentz“, ki se pa za te zadeve in dotični ukaz ni dosti brigal, takó da še sedaj (l. 1881) dolg ni poravnán. To je tudi dotični odbor spodbódló, da je pričel letos z vso silo na to delati, da bi se imela stvar h koncu dognati; sicer ne ravno slab namen, toda na vrlo nepošten način. Poleg pritožeb do c. kr. okr. glavarstva začel je namreč na vso sapo razglašati, da bosta morala zaostali donesek sama cerkvena ključarja iz lastnega žepa plačati, ker sta na cerkvene reči premalo pazila, itd.

Toda ne dosti na tem; pozvali so, kakor rečeno, glavarja tem zadevam v pregled, kar se je imenovana dva dneva tudi zgodilo. Kaj se je vse v neredu našlo, to povabljenim ključarjem ni znano, znano pa jim je, da je morebiti res ni bolj trudoljubne službe, kakor je ona cerkvenega ključarja pri nas. Sedanja sta nastopila v njo tačas, ko je bilo vse že zmedeno; ko sta se je branila, se je od neke strani govorilo, „da se ni nikakoršnje peze pri njej bati, ker vse prevzemó, na svoje rame gosp. župnik sami“. To je pa bilo tudi preveč resnično, ker ključarjema res ni bilo treba nikjer zraven biti, kjer bi se bilo s cerkvenimi denarji tako ali tako postopalo, k večemu sta bila poklicana kedaj podpisati kak račun, podoben onemu, ki se nareja brez krčmarja. Tudi drugih prednosti cerkv. ključarjev tu ni opaziti; ključa od denarnice nobeden nima; takisto pa je

sleherni izpostavljen brezbrojnim zabavljicam, ki se tu in tam prečesto slišijo. Zdaj, ko je del bernje že poplačan, ter ti novci zopet g. župniku dospeli, imajo ti jeziki zopet dosti dela, da obrekujejo in opravljajo, ali krive ali nekrive, za to se tu ne vpraša. Posebno lep spominek za poznejše življenje so si ti udje „konkurenza“ gotovo napravili s tem, da so že v več sesijah poprej, najbolje pa še ta dva večera, ko je bila poprej dotična obravnava, dali napraviti tajne seje, v katerih so jednoglasno (!) sklenili, da doplačitev za dolg na zvonove, kakor tudi drugih neprilčnih porab cerkvenih denarjev bosta morala sedanja ključarja z lastnega žepa naštetiti in sicer zato, ker je to — njih sklep, njih volja. Čuditi se le moramo tem nemškutarским dušicam, da so ravno letos tako slabe volje, zlasti kar se tiče denarstvenih razmer; poprej ko so njih prvi kričači zagnali hrup, da dobi Štajarska več davka, nego poprej, so na vso sopo vriščali, da je tega g. Goedel kriv, in besede: „zdaj boste nam Vi Goedlavci (t. j. njega volilci) povrnili, kar bomo morali zavolj njega več plačevati“, la so bile njih navaden pozdrav. Zdaj si sicer brusijo jezike nad drugo rečjo, pa kakor resnično se bo še kje našla pravica na svetu, mora jim tudi tu njih namen spodleteti.

Iz Goriške okolice, 25. februarja. („Irredentovski“ junaški čini in vladna slabost nasproti goriškemu magistratu, ravnopravnost v goriški občni bolnišnici in blaznici vsmiljenih bratov. Nekaj o vojaškemu naboru.) Kronika goriške „irredente“ se vedno množi s pobalinskimi čini, kakoršnih je zmožna le najsurovejša razbojniška družal. V nedeljo med 20. in 21. t. m. ponoči so zopet dovršili „irredentovci“ v Gorici tak čin, ki znači njih pač še le otročjo divjo jezo do Slovencev in vsega, kar diši po slovenstvu. Šli so namreč nekteri najpredrznih goriških „irredentovcev“ že v pozni noči po tibotapsko v ulice sv. Ivana, kjer ima naš poslanec dr. Tonkli svojo hišo in v kateri ima zdaj njegov brat svojo odvetniško pisarnico. Tu onečedijo s črno barvo zid hiše, da je še zdaj na njej videti velike črne maroge, — najlepše znamenje toliko slavljene lahonske olike. Za gotovo se je to djanje sklenilo v njih skrivnem zboru, ki ima tudi eksekutivo gledè takih in vsih tolovajskih in nenravnih činov, kateri naj se godé, dokler ne primaršira italijanska vojska v Gorico in v naše „nerešeno“ Primorje. Vzrok temu obletanju je govor dr. Tonklija v državnem zboru za vpeljanje slovenščine v šole in uradnije — tako se sploh sodi. Nò, da ima goriška „irredenta“ in magistrat g. dr. Tonklija na zobéh, to nam je že davno znano, še posebno pa od zadnjih volitev v mestni zbor, ko so delali „irredentovci“ na vse kriplje za svoje privržence in pa da ne pride Slovenec vánj, zlasti pa ne dr. Tonkli. Neki „irredentovec“, ki je o tej priliki po krémah volilce obdeloval, je djal tedaj, ko sem mu rekel, da bi se vender vsaj en Slovenec smel že enkrat voliti v mestni zbor in to najzmožniši dr. T., da bi to bilo proti časti goriškega mesta, ako bi „ščiavo“ v njem sedel, morda zopet zato, da bi goriška „irredenta“ škode ne trpela.

Kako nestrpljiva je ta „irredenta“, ktere privrženci so celò možje na kuruličnih sedežih, se vidi iz tega, ker je na povelje magistrata vsak sled slovenskih imén že več let sem iz uličnih voglov zbrisan in so nadomeščena s sladkim toškanskim jezikom. Da je to vlada sedaj pripustila, kaže ali njeno neprevidnost in slabost, ali pa, ker jej je to po volji, da se slovenstvo zatira in tako hoté ali nehoté raz-

širjanju „irredente“ gladi pot. Vsak, kdor ni s slepoto vdarjen, lahko to vidi.

En sijajen dokaz vladne slabosti nasproti goriškemu magistratu je tudi ta. V najbližji goriški okolici so tje do eno uro na dolgo blizo in prek ajdovsko-vipavske ceste raztresene hiše, katerih je vseh skup 124; štejejo se pa pod goriško mesto. Tu je namenil goriški magistrat v bivšem starem poslopji deželne kmetijske šole napraviti že pred nekaj leti za vse one hiše ljudsko šolo z italijanskim jezikom, akoravno so vsi za šolo sposobni otroci slovenskih starišev. Deželni šolski svét je temu vgovarjal, pa zastoj; magistrat noče nastavit učitelja drugzega ko tacega, ki bi le v laščini podučeval. Magistrat je že imenoval učitelja, sina pač slovenskih starišev, ki je pa ves lahonskega duha in obnašanja, ali deželni šolski svet ni mogel temu pritrčiti. Vsled te navskrižnosti je vseh onih 124 hiš brez šole, najemščine za šolo se mora pa vendar-le po 250 gl. na leto plačevati. Kaj pravi k temu vlada? Ali res nima nobene moči proti lahonskemu magistratu?

Ravno tako ne trpe v Gorici nobenega slovenskega napisa nad prodajalnicami trgovcev, ker vsakemu bi ga oblatili, kakor so že storili, ki bi hotel javno kazati, da je Slovenec. Bliža se čas, ko ne bomo pred temi „irredentovskimi“ lopovi niti življenja varni, ako se bo vlada tako „potrpežljivo“ kazala do te državnemu miru in obstoju nevarne stranke. K mestni policiji se jemljejo večidel lahoni, če je mogoče, tudi iz unstran državne meje, ki Slovence pitajo s „ščiavi“.

(Konec prih.)

Domače novice.

V Ljubljani, 1. marca.

(*Župnik v Sori*) je postal preč g. France Porenta, kaplan pri sv. Petru, ker sinov kranjskih in ljubljanskih proslincev ni bilo.

(*V Šenklaži*) je pri 40urni pobožnosti pridigoval včeraj g. spir. J. Flis, danes bode lozarist Böhm, nekdanji kaplan stolni, sedaj v službi redovniški v Ljubljani.

(*Vitez Kalteneggerju*) napravijo v četrtek k slovesu nemškutarji v kazini pojedino, pri kateri se bo gotovo veliko besedovalo in kadilo. Potem odide vitez Kaltenegger, svoje mesto v deželnemu odboru oddavši menda Dežmanu.

(*„Šolsko.“*) Po nekterih šolah imajo pustne dni prosto, po nakterih samo pustni dan popoldne, v sredo pepelnico pa ne; po nekterih je vendar v sredo tudi prosto. Tako je vse križem in prav želeti je spet stare edinosti celò o počitnicah.

Razne reči.

— Za nadškofa na Dunaj pride brez dvombe dr. A. Gruša in pritrjenje k temu je iz Rima že na potu, pravi Čech, ker se želi, da meseca maja poroči kraljeviča Rudolfa že nadškof Dunajski. „Politik“ pa po „Wien. All. Ztg.“ pravi, da iz zdravstvenih ozirov ne bode nadškof niti Binder, niti Gruša, in da je poslednji priporočil semeniškega voditelja Müllerja. Za škofa Celovškega se vedno še imenuje preč. g. Fr. Kosar.

„Divide et impera“ — to Madjari dobro znajo, in „Obzor“ poroča, da so sedaj sklenili, da se kleriki iz Bosne, ker v Ostrigonu ne smejo in nočejo bivati skupaj, razdelijo in po dva in dva razpostavijo po raznih mestih ogerskih tako, da nikdar več ne bodo

ogli kaj učiniti z zedinjenimi močmi. — Nadškof in kardinal Haynald je za pljučnico nevarno zbolel.

— Samarijani. Čestokrat govori se v sv. pismu o Samarijanih; zanimivo je, da so se še ohranili do sedaj. Prof. Orelli piše v delu svojem o sv. deželi, da je obiskal med drugim tudi mesto Nablus — tako se imenuje staro mesto svetopisemsko Schem — ki se je zvalo za Rimljanov Flavia Neapolis. Zamejito, da so ohranili se dosedaj prebivalci mesta Efraim, Samarijani; 40 družin jih je. Takoj po prihodu svojem v Nablus obiskali so duhovnika samarjanskega Jakoba, želeč videti staro toro, kakor so čuli, iz časov Mojzovih. Bila je ravno služba božja, pri kateri so vedli se Samarijani posebno spodobno. Po pravilu predstavil se je Orelli mlademu duhovniku Jakobu. Bil je belo oblečen; sprejel jih je jako prijazno ter vedel se dostojno. Vednosti njegove niso bile posebne. Orelli mu razjasni željo svojo in duhovnik je takoj jako prijazno, kakor je storil vselej, toro še ne posebne starosti. Toda Orelli se ni dal prelestiti ter je želel videti pravo staro toro. Ker se ni mogel izogniti pokazal mu je tudi staro. Tora vezana je s temno atlasovo suvojo, okovana s srebrom, okrašena z zlatimi ornamentami, ki kažejo podobe Mojzeve službe božje. Pisana je s starimi čerkami samaritskimi. Samarijani govore jezik arabski; vendar jezik pri svetem opravilu je samarjanski. Žve sami zase ter jih je čedalje manj; posebno je število žensk muogo manje od moškega. Natanko ohranili so šege svoje, v soboto nikdo ne kuha tudi jim je znana prepoved kuhati kozliča v mleku maternem; jedo meso z maslom; dobivajo pa meso iz mesta beduinskega Es-salt za Jordanom, maslo pa prejemajo iz Jaffe.

— Ljudsko štenje. Podatki zadnjega ljudskega štenja v Avstriji dohajajo še vedno le poredkoma na dan. Kar smo si počez zapomnili, hočemo za sedaj navesti: Dunaj brez predkrajev ima 705.000 prebivalcev, s predkraji pa nekaj čez en milijon; Gradec 93.000, Brno 80.000, Opava 19.000, Celovec 17.000, Reichenberg 27.000, Ljubljana 25.000, Pizen 37.000 (to mesto je v zadnjih letih grozno narastlo), Budejovice 24.000, Črnovice 30.000, Maribor 16.000. Popolen pregled bomo menda v kratkem dobili. Ljubljano je več prej manjših mest prehitelo, tako Pizen, Zagreb. Škofje-loška okolica ima celo menj prebivalcev, ko pred desetimi leti. Kje so uzroki?

Zahvala.

Za mnoge dokaze blagega sočutja in za obilno vdeležbo pri pogrebu nepozabljivega nata

Karol-a Maršaleka

izrekamo vsem častitim deležnikom, posebno gg. slušateljem tukajšnje c. kr. više gimnazije za prekrasne vence, a gg. pevcem za blagovoljno sodelovanje najprisrčnejšo zahvalo.

V Ljubljani 27. svečana 1881.

Žalujoči sorodniki.

Telegrafične denarne cene 28. februarja.

Papirna renta 72.95 — Srebrna renta 74.10
Zlata renta 89.45 — 1860letno državno posojilo 130.75
Bankine akcije 815 — Kredlitne akcije 287.50 — Londono 118.80 — — Čes. kr. cekini 5.55. — 20-frankov 9.38

J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.